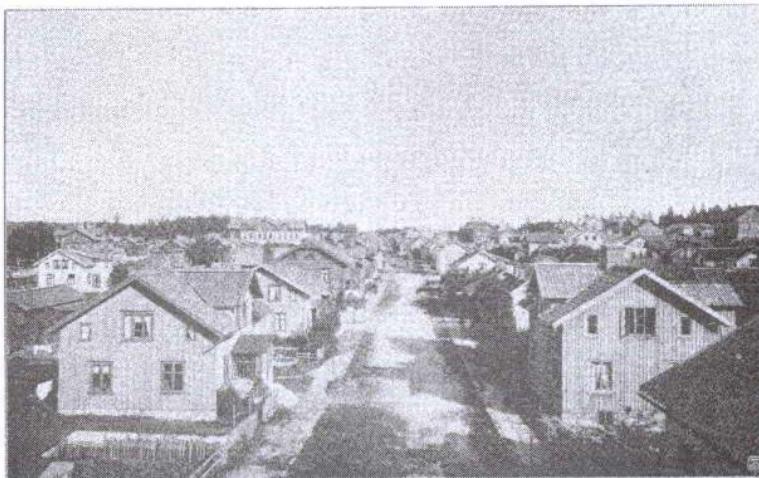

Anna Selstam
Högskolan Dalarna
Hi 1. Distans
VT 2011

Egnahemrörelsens framväxt i Trollhättan, Strömslund,

Strömslund sett från Missionshuset

Kvarteret Frigga

Innehållsförteckning.

Innehållsförteckning	2
Inledning.	3
Syfte.	3
Frågeställning.	3
Material.	4
Bakgrund.	4
Vem var E.L. Albert?	5
Hur planerades stadsdelen Strömlund?	5
Hur såg planen för kvarteret Frigga ut?	7
Vilka var de män som först byggde i kvarteret Frigga? Namn. Ålder. Familjens storlek. Yrke.	8
Sammanfattning.	11
Källförteckning.	12
Bilagor.	

Inledning.

Trollhättan är en stad som bland annat är känt för sina slussar och kraftstationer. De som besökt staden och sett fallpåsläppen får se kraft av sällan skådat slag. De som kommer tidigt kan få en skådeplats på Oskarsbron, vilken sträcker sig rakt över fallfåran. Många gånger har jag betraktat fallen från denna plats och undrat hur bron kanstå emot de kraftiga fallen och när den kom till. Följdfrågorna blir per automatik, hur såg det ut innan bron?

En brant stigande väg leder slingrande uppför berget på den västra sidan älven och leder fram till stadsdelen Strömlund. Här är det som om tiden stått stilla på många håll. Små pittoreska hus med vackra små uthus. En liten affärsgata som tyvärr tappat sin forna glans, men ändå, jag kan nästa höra sorlet av männskoröster, barn som leker, och skolklockan ringande om jag blundar. Det är som en egen liten stad i staden. Männskorna som bor här älskar sitt Strömlund! Här vårdas husen och renoveras varsamt för att i möjligaste mån återskapas till ursprungligt skick. Trädgårdarna är lummiga och rik på äldre svenska trädgårdsväxter. Jag har bott i detta område och när ämnet skulle väljas för mickrouppsatsen föll det sig naturligt att skriva om dess ursprung och tillkomst.

Syfte.

Syftet med detta arbete är att undersöka egnahemsrörelsens framväxt i kvarteret Frigga, Strömlund, Trollhättan. Jag vill med undersökningen försöka få en bild av vilka de första nybyggarna i kvarteret var. Vad de hade för familjeförhållanden, ålder, yrke etc. Hur kvarteret planerades hygieniskt, ekonomiskt, estetiskt, sanitärt och rent praktiskt. Fanns det andra föreskrifter och eventuella andra ordningsregler som gällde för egnahemskolonin Strömlund med fokus på kvarteret Frigga?

Frågeställning.

- Hur såg bakgrunden ut, varför ville/kunde männskor bygga egnahem i Strömlund?
- Vem var E.L. Albert, mannen bakom planeringen av stadsdelen och hur planerades stadsdelen?
- Hur såg planen för kvarteret Frigga ut?
- Vilka var de männskor som först tog chansen att bygga i kvarteret Frigga, ålder, kön, familjestorlek och yrke?

Material.

Till min hjälp i sökandet efter svar har jag haft tillgång till Strömslundsföreningens arkiv, Lantmäteriets arkiv och lagboken, Landsarkivet i Härnösand.

Strömslundsföreningens arkiv har en del brister med källhänvisning och bygger till stor del på äldre fotografier, Alberts lilla gröna, och berättelser från äldre Strömlundsbor.

Strömslundsföreningen bildades 1993 men är egentligen en sammanslagning av två ideella intresseföreningar men anor från 1950 talet, Strömslundsflickorna bildades 1952 och Strömlundspojkarna bildades 1953. Huvudsyftet med föreningen är att bevara stadsdelen och finna historian runt den. Varje enskilt hus har en egen pärn i arkivet med tidigare ägare, ursprungsutseende etc. Det fylls hela tiden på efterhand som information eller material påträffas. Idag är det lite på modet att rekonstruera de ytterfasaderna så nära ursprungs utseende som det är möjligt och föreningen är då ytterst behjälplig med den information de innehåller i form av kartor, ritningar, foton etc. Verksamheten består i övrigt av möten, studiecirklar och föredragshållare med anknytning till föreningens kärnämne, Strömlunds gamla egnahemssamhälle.

Tyvärr råder en del förvirring i stadsarkiven då stadsdelen tillhörde inte mindre än tre kommuner Wasslunda-Naglums kommun, Vänersborgs kommun och sist Trollhättans kommun. Arkiven tycks ha flyttats runt och det råder förvirring om var originalhandlingarna förvaras. Dessutom finns en underminerad osämja mellan de sistnämnda kommunerna som ytterligare försvårar samarbetet sinsemellan. De skyller lite på varandra och jag har bollats mellan dessa ett otal gånger. Jag har fått hjälp av länsarkivet i Göteborg med att leta reda på en del av de materal jag sökt i stadsarkiven (Stort tack till Tomas där för hjälpen!). Jag fann en del lagfartsnoteringar i Härnösands landsarkiv men tiden är för knapp för att hitta all information och tyda de handskrivna noteringarna.

Bakgrund

Hur kom det sig då att människor ville/kunde bygga egna hem på andra sidan älven?

Trollhättan är en industristad med fokus på energi, än i dag är det känt för sina vackra och mäktig fallpåsläpp och industrier. Nästan all mark på den östra sidan ägdes av Kanalverket som inte hade något som helst intresse av att anlägga bostadskvarter för egnahemsbyggnation. Arbetarna bodde vanligtvis i hyreslägenheter ägda av Kanalverket. Standarden var låg, hyrorna höga och de var trångbott. Det fanns inga möjligheter att odla för eget bruk eller till försäljning för att påverka sin livssituation. 1889 byggdes en bro, Kung Oskarsbro som knöt samman östra och västra stränderna som tidigare hade varit delade av Göta Älv, den mäktiga och farliga strömfåran. I och med detta öppnades helt andra möjligheter till kommunikation. Marken på den västra sidan ägdes till största delen av ingenjör E.L. Albert, Strömsbergs egendom, men även av hemmanen Arvidstorp och Kjerten. Några bostäder hade redan byggts på Kjertens ägor men utan framtidsplaner och visioner om att bilda en ny stadsdel. Arbetarna lockades av denna nya möjlighet och ingenjör Alberts välvilja till att bebygga platån. Med ett eget hem fanns möjlighet att dels odla grödor, dels finansiera boendet med hyresintäkter. Detta öppnade dörrar för mindre bemedlade familjer med ambitioner.

Anna Selstam
Högskolan Dalarna
Hi 1. Distans
VT 2011

Industrialiseringen i vårt land var på framfart och den behövde arbetskraft. Många i yrkesför ålder hade emigrerat till Amerika och att locka med ett eget hem i hemlandet blev ett sätt att försöka förhindra vidare utflyttning. Folk behövde inte lämna sina nära eller riskera sitt liv genom att korsa atlanten, de kunde förverkliga sina drömmar här och nu. Så framfördes propageringen i många europeiska länder under denna tid. Industrin behövde folk och folk behövde uppfylla sina drömmar och visioner, en ny rörelse vagnade.

Vem var då E.L. Albert?

Euard Leopold Albert(1846-19249) var en tysk ingenjör som engagerade sig oerhört i människornas väl och ve. Under sina yrkesresor i Ryssland och arbetet med Transibiriska järnvägen där han anlagt broar skaffade han sig en större förmögenhet och en fru vid namn Marie Petrowna. Han gav ut en bok 1902, *Beskrifning öfver Egna Hem kolonien Strömslund*. Där finns instruktioner på det mesta. 1904 blev han Riddare av Vasa ordern(bil,1) Det verkar vara en pedantisk herre med höga ambitioner. Det sägs att han på en genomresa gästade Stadshotellets restaurang med sin fru Maria Albert. Restaurangen har utsikt mot den västra platån. De lär ha blivit så betagna av den vackra naturen att de bestämde sig för att köpa marken och bosätta sig i staden. Egendomen han köpte heter Strömsberg och drivs idag som en finare restaurang.

Strömsberg vid sekelskiftet.

Hur planerades stadsdelen *Strömslund*?

E.L. Albert såg hur planlöst byggnationen var på platån, och köpte den mark som tillhörde Kjerten för att få en sammanhängande struktur på området(bil,2). Tillsammans med Herr Ingenjör J. Pihl arbetades de fram en plan för området. J. Pihl hade kännedom om arbetarnas levnadsvillkor som E.L. Albert saknade. Tomternas placering och storlek var det första bekymret de tog sig an. Det var viktigt att arbetarna hade råd att finansiera sitt projekt och att de trivdes. Hela området indelades i ett rutnät, varje kvarter bestod i 8 tomter om ca 600 kvm och döptes efter gamla asagudar(bil,3). På de högst belägna platserna placerades allmänna byggnader så som skolor, frikyrkor och samlingslokaler. Fanns det förhinder i form av berg eller annat naturfenomen som försvårade byggnation fick antalet justeras nedåt. Husen fick inte ligga för nära varandra för att försöka förhindra att elden spred sig om sådan bröt ut. Tomtstorleken och arrendekostnaden fastställdes till 4 ½ öre per kvm, 27 kr/år. Denna låga

Anna Selstam
Högskolan Dalarna
Hi 1. Distans
VT 2011

summa fanns även den en uträkning bakom. Tomtarrendatorn förband sig att själv bekosta gator, vattenbrunnar, dränering och brandskydd i köpeavtalet(bil4)

Det visade sig vara en dålig plan. Arbetarna hade inte råd med denna merkostnad och de som ändå försökte hålla avtalet gjorde det för hand eller med så billigt matreell de kunde få tag på. För att brunnarna inte skulle torka ut om det blev en varm sommar var de tvungna att grävas djupare och för att dräneringen skulle fungera krävdes att det knöts ihop till ett nät med rätt fall etc. Det fungerade t.ex. inte om mittentomten följde avtalet och inte resten av kvarteret.

Dessutom såg Albert den sanitära faran i de växande avfallshögarna de boende samlade på sina tomter. Risken var att grundvattnet förorenades. Han tog då över kostnaderna för dessa projekt. Han insåg att kostnaderna skulle överstiga intäkterna en period men att nyttan för stadsdelens framväxt var större. Albert skänkte all mark till dessa allmänna nyttoprojekt så även mark för byggnation av samlingslokaler, skolor och parker.

Hela stadsdelen är ett rutnät med huvudgator eller längdgator som de kallades och de något mindre parallellgatorna/tvärgatorna. Gatornas storlek fastställdes till 13m för längdgatorna och 9-10m för tvärgatorna. Trottoarernas bredd fastställdes till 3.5m med träd planterades på dess inre sida, för att separera gående från trafik och för att ge trevnad och svalka.

Brunnarna placerades så att varje brunn försörde 4 tomter(en av orsakerna till planeringen 8 tomter per kvarter.)Inte mindre än 27 dammar fanns i stadsdelen. Alla rikligt genomblikta ur hälsosynpunkt så att inte smuts från kärl eller annat skulle komma i kontakt och kunna förorena vattnet. Staket och lock uppfördes enligt ritning, noga konstruerat för skydda vattnet mena även för att förhindra drunkningsolyckor. Speciella pumpar föreslogs utefter brunnarnas storlek, i trä för de små och rejala i metall för de större anläggningarna(bil,5)

Albert har en ritning och en kostnadsberäkning för varje del i områden. Nedan ser ni en uträkning på vad de olika brunnarna beräknades kosta att upprätta.

Brunnar:

	Brand och skjöljbrunnar	Hushålls Brunnar
Dimensioner: Diameter Djuplek	18-20 fot 13-18 fot	12-17 fot 13-14 fot
Kostnader: Schaktning och stensättning Samt länspumping mm. Brunnsbord Brunnshus Pump och rörelsemekanism	300-500kr 60-70kr 150-250kr 150-180kr	100-200kr 40-50kr 80-100kr 50-130kr
Summa kronor:	660-1000kr	270-480kr

Kostnadsberäkning för brunnar enligt Albert anno 1902.(s32)

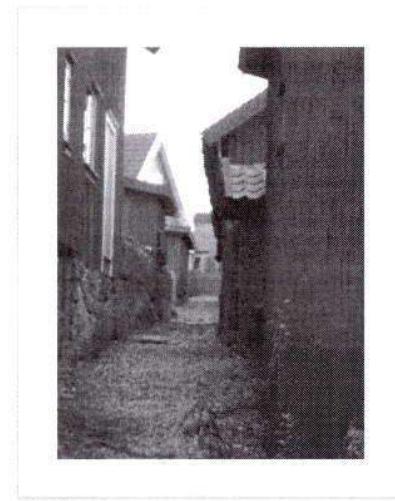
Avfallsgränder anlades för att lätt kunna transportera ut sopor och avfall och in ved, timmer mm. till byggna utan att behöva korsa tomterna.(bil,5)Dessa gränder var allmänna och även här delade fyra hus på ett sophus och en gemensam slaskinrätnings. Dessa var utformade efter lika noggranna ritningar och väl genomblikta för att minska vätskemängden i soporna. Speciella brunnar med noga anpassade silar förde *slaskvattnet* ut i stadsdelens dränerings rör.(bil,5). Dessa avfalls eller reningsgränder kom i folkmun att kallas just *slaskegator*. De är idag varsamt renoverade och bevarade i nästintill ursprungligt skick. I kvarteret Frigga står även det enda idag bevarade sophuset. Alla sophus, svinhus, slaktbodar och vedbodar

Anna Selstam
Högskolan Dalarna
Hi 1. Distans
VT 2011

placerades utmed gränden och byggdes av *spillmaterial* för att lätt kunna rivas om elden kom lös.

Eld var en av de största farorna för stadsdelen, och som jag skrev ovan planerades området för att om möjligt försöka förebygga och förhindra möjligheten till spridning om den ändå kom lös. Men Albert nöjde sig inte med detta utan anlade speciella branddammar som endast fick användas vid brand. Om somrarna ordnades även brandövningar enligt ett system med rotar. Dessa rotar hade en rotmästare som förutom brandansvaret även skulle bistå polis om denne tillkallade.

Naturligtvis var ordning viktigt och inte mindre än två polismän avlönades för att arbeta förebyggande i stadsdelen, en stationär och en extra. (Staten bidrog med en del av lönen och kommunen resterande). Ett polisvaktkontor byggdes(bil,5) med två arrestceller. En husägarförening startades för gemensamma intressen så som upprättande av ordning och förvaring samt underhåll av sprutbodar . Alla beslut föreningen fattade efterföljdes på grund av att den byggde på ett gemensamt beslut, föreningens möten var allmänna och välbesökta. Det var inte beslut som fattades över människornas huvuden utan direkt koppling eller för arbetarna vettig mening. Det var fattades efter deras behov, gemensamt och för dem.

Slaskegatan genom kvarteret Frigga, Strömslund, Trollhättan(1998).

Hur såg planen för kvarteret Frigga ut?

Kvarteret Frigga består av 7 tomter just på grund av berg(bil,6). Man kan tycka att varför minskade man inte tomten så det kunde bli 8 tomter även där? Men som jag skrev ovan var Albert mycket noga med sin nya stadsdel och en av de största hoten mot kvarteret var brand. För att husen skulle kunna brandförsäkras till en rimlig kostnad krävdes en rad säkerhetsåtgärder, ett av dessa var avstånden mellan husen.

Ett annat problem var hygien och hantering av avfall. Längst hela kvarteret anlades en rensningsgränd för detta ändamål.

Husen byggdes vanligtvis med tre lägenheter om 1 rum och kök(bil,5). Det fanns en vilja att bygga mindre hus men kostnaderna blev då så stora att arbetarfamiljerna inte kunde klara

amorteringarna. Med hyresintäkterna kunde de få en möjlig inkomst. Visserligen var de beroende av hyresgäster men det var ett rimligt pris med tanke på att de faktiskt, om de arbetade flitigt och amorterade regelbundet kunde få ett alldeles eget hem.

Kvarteret Frigga är format som en lite trubbig diamant med sina sex hörn, tomterna 2,4,6 väster mot öster och på andra sidan har vi de ojämna nr 1,3,5,7. De ojämnatomterna är betydligt mindre än de jämnas och dessutom ligger de på stigande bergsgrund. Rakt genom kvarteret löper rensningsgränden. Det är lite komiskt när man tittar på vilka tomter som bebyggts först jämfört med vad vi eftertraktar idag. Enligt lagfartsboken(bil.7) kom jag fram till att tomterna troligen byggts i denna ordningen:

Frigga 3 köpebrev 1898.
Frigga 5 köpebrev 1900.
Frigga 4 köpebrev 1902.
Frigga 1,2, köpebrev 1903.
Frigga 7 köpebrev 1904.
Frigga 6köpebrev 1906.

Det verkar som husen i mitten av kvarteret byggts först(tomterna 3,5 o 4), inte som vi hade valt idag, hörntomterna först. En av de mindre och även det första huset som byggdes var Frigga 3, köpeskilingen för tomten var 350kr för 357km²(bil.4) Nästan 1 krona/kvadratmeter. Husen placerades nära de längsgående gatorna, även detta som en brandförebyggande åtgärd. Det var viktigt att brandvagnar och vatten snabbt kom fram om eldsvådan härjade. Längst rensningsgränden centrerade man sophus, slaskbrunnar, svinhus och avträden. Hushållsbrunnen grävdes mellan tomterna 2,4. Allt för att få så långt avstånd från rensningsdräneringarna det var möjligt. Friskt vatten året runt var viktigt för hälsotillståndet i kvarteret. I köpebreven förband sig arbetarna att hålla rent och snyggt på tomtens, att underhålla dänering och avlopp som fanns på tomtens eller närliggande. De skulle även ”tåla” att gasledningar, elledningar eller annat som behövde anknytas till ett nät grävdes över deras tomter. Brandfaran har jag nämnt ett antal gånger och köpebrevet tar återigen upp regler för detta förebyggande arbete. Sotning t.ex. ska endast utföras av yrkesman och efter de råd stammhemmanet satt upp. Brandredskap och underhåll av detta åläggs tomtinnehavaren bistå med ekonomiskt och med arbetsinsatts. Byggnader eller annan inrättning som anses brandfarligt får inte upprättas på tomtens utan stammhemmanets tillstånd.

Störande rörelseidkning var inte heller det tillåtet. Med störade menades idka handelsrörelse, utskänkning av sprit eller malt drycker, världshusrörelse, slakteri eller annat som störde grannarna. Det rådde förövrigt sprit och malt förbud i hela stadsdelen.

Det är många icke i köpebreven men den rådande regeln i kvarteret och stadsdelen Strömlund verkar vara kommunikation. Jag har valt att se på hur det startade och de som först byggde dvs 1989-1906 men åren efter ca 1910 blomstrade affärssverksamheten i området och i varje liten bod fanns en liten affär. I Frigga 1 drevs det livsmedelsbutik, en av de första i stadsdelen. Än i dag finns kvarlevor från forna tiders affärskomers. Vi har i Frigga 2 en elaffär, i Frigga 3 har det bakats Pizza och där låg även en kiosk.

Vilka var de människor som först byggde i kvarteret Frigga?

Strömlundsföreningen har samlat information och varje hus har en pärm där foton, ägare, familjer etc. samlats. Pärmarna fylls på efterhand som information lämnas in eller på annat sätt tillförs föreningsarkivet. Jag har hittat lagfartsnoteringar på de flesta tomterna som styrker

Anna Selstam
Högskolan Dalarna
Hi 1. Distans
VT 2011

arkivet, men tiden var för knapp för att hinna tyda de handskrivna dokumenten till fullo från de olika församlingarna/ lagfartsboken(bil7).

Jag har valt att förkorta hustru med H och barnen med D för dotter och S för son. (Barn som är födda på samma ort skrivs bara ut om orten ändras.)

Frigga 1.(stadsäga 1079)
Lagfart 26/6 1903
Ägare: Olle Gustaf Strömberg f. 1860, Trollhättan
Yrke: Verkstadsarbetare.
H: Ida Charlotta Larsdotter f.1862, Naglum.
S: Gustaf Einar. f. 1885, Trollhättan.
D: Jenny Charlotta. f,1887
S: Frits Olof. f. 1890
S: Karl Albert. f,1893
S: Johan Georg. f,1895
S: Knut Arvid. f,1898, Vasslända-Naglum.

Hyresgäster 1:
Verkstadsarbetare Lars Eriksson f. 1851 i Frändefors
H. Elisabeth Olsdotter f. 1852 i Ödeborg.
D. Anna Sofia f. 1880 i Frändefors.
D. Emilia Augusta f. 1885.
D. Hilma Kristina f. 1887.
S. Johan Albert f. 1888.
S. Johannes f. 1890.
S. Ernst Teodor f. 1894.
S. Anders Edvin f. 1897

Hyresgäster 2:
Verkstadsarbetare Karl Johan Sjöman. f,1863, Trollhättan
D: Ellen Teresia Konstantina. F,1895, Trollhättan
S: Karl Assar Isidor. F,1898, Vasslända-Naglum

Frigga 2.(Stadsäga 1078)
Köpeavhandling: 23/6 1903.
Sökt Lagfart: 7/9 1903.
Ägare: Karl Oskar Eriksson. F,1859. Gårdhem.
Yrke: Verkstadsarbetare.
H: Albertina Josefina Karlsdotter. F,1856. Gårdhem.
S: Karl August. F,1884. Åsaka
D: Mathilda Charlotta. F,1889. Trollhättan.
D: Anna Josefina. F,1892. Naglum
S: Karl Gustaf. F,1895.

Hyresgäster:
Verkstadsarbetare Karl Erlandsson. F, 1864. Vasslända.
Piga Tilda Andersdotter. F,1863. Ör.

Frigga 3 (Stadsäga 1080)

Anna Selstam
Högskolan Dalarna
Hi 1. Distans
VT 2011
Köpebrev(bil): 24/10. 1898.
Lagfart: 16/1 1899.
Ägare: Karl Johan Karlsson. F,1852. Fors.
Yrke: Verkstadsarbetare.
S: Karl Algott. F,1883. Trollhättan.
S: Axel Edward. F,1886.
D: Hildegard Elionora. F,1896. Vasslända-Naglum.

Frigga 4(Stadsäga 1084)
Köpehandling: 4/4. 1902
Sökt Lagfart : 5/5 1902
Beviljad 16/7 1902
Såld: se rum 170
(Detta hus köptes tillbaka av E.L.Albert och såldes pånytt.)

Frigga 5(Stadsäga1081)
Köpeavhandling:1/12,1900
Lagfart: 3/6,1901
Ägare: August Månsson,f,1844. Hjärtum.
Yrke: Verkstadsarbetare.
H: Johanna Andersdotter. F,1845. Hjärtum.

Hyresgäster:
Pappersfabrikarbetare Tiberius Hallman, f,1866, Fässberg
H: Emilia Augusta Nordström,f,1864. Fässberg.
S: Ernst Tovald,f,1889. Fässberg.
S: August Valdemar,f,1890
D: Signe Mathilda Elisabeth,f,1893. Trollhättan.
S: Karl Sigurd,f,1897. Vasslända-Naglum.

Hyresgäster:
Verkstadsarbetare Svante Richard Magnusson,f,1876.Naglum.
H: Ida Maria Andersdotter,f,1860. Norra Björke.
S: Gustaf Daniel,f,1897. Gårdhem.
S: Viktor Napoleon,f,1899. Vasslända-Naglum.
S: Albin Mauritz,f,1900.

Frigga 6(Stadsäga1083)
Köpebrev: 15/1 1906
Lagfart: 3/9 1906.
Ägare: August Isaksson,f,1854. Fors.
Yrke: Stensättare.
H: Emilia Andersson,f,1850. Berghem.
D: Anna Emilia,f,1890. Fors.

Hyresgäster 1:
Verkstadsarbetare Alexander Blomqvist,f,1867. Väne-Ryr.
H: Ida Kristina Jonasdotter,f,1862. Vänersnäs.
D: Gunhild Konstantina,f,1898. Vasslända-Naglum.

Anna Selstam
Högskolan Dalarna
Hi 1. Distans
VT 2011

Hyresgäster 2:
Järnarbetare Karl Gustaf Johansson, f, 1872. Vänersborg.
H: Maria Elisabeth Johansdotter,f,1863. Vänersnäs.

Frigga 7(Stadsäga 1082)
Köpeavhandling: 27/7 1904
Lagfart: 5/9 1904
Ägare: Johan Anton Andersson Nordén,f, 1868. Morlanda.
Yrke: Smeglare.
H: Hedda Persdotter,f,1863.Hjärtum.
+ hennes oäkta son Karl Ivar, f, 1899. Västerlanda.
D: Annie Charlotta Hildegard,f,1891. Hjärtum.
S: Erik Verner,f, 1894. Naglum.
S: Johan Artur Henning,f,1896.

Hyresgäst 1:
Arbeterska Britta Maria Eriksdotter Ström,f,1838. Naglum

Hyresgäster 2:
Karbidfabriksarbetare Anton Nilsson,f,1874. Naglum.
H: Emma Teresia Ström,f, 1880. Trollhättan.

Sammanfattning.

Som framgår av sammanställningen var det i en del hus tämligen trångbott. Men husen var olika stora och de största rymde således fler människor. Det är otroligt att se hur ytterst noggrant allt in i minsta detalj planerats ochräknats ut. Det intressanta för mig är att det verkar vara för arbetarnas bästa vinning, långsiktigt som de flesta planerna framkommit. Vilket jag finner ovanligt, mindre förvånande hade det varit om det fanns ekonomisk vinning för ägaren i detta fall då E.L.Albert. Men vad jag kommit fram till ägde han inga industrier eller andra ekonomiska intressen i staden. Kanske har jag blivit luttrad med åren, men har mycket svårt att släppa tanken

- Varför hamnar en Tysk Injegör i Trollhättan och bygger en stadsdel, för arbetare, utan stor ekonomisk vinning?

Visst tjänade han en del på tomförsäljning och arrenden men om jag får möjlighet vill jag följa upp en del trådar jag stött på under detta arbetet och försöka nysta upp dem.

Idag är Strömslund en stadsdel med invånare som har högre årsinkomst än snittet i staden. Det är en väldigt homogen och pittoresk liten stad i staden. Människorna som bor där är stolta över sin lilla stad och över dess historia. Vilket jag finner välförtjänt och roligt.

Anna Selstam
Högskolan Dalarna
Hi 1. Distans
VT 2011

Källförteckning:

Litteratur och ritningar:

Albert, e.l.(1902) *Beskrifning öfver EGNA HEM koonien Strömlund*. Trollhättan. Andersson & Strandberg.

Arkiv:

Lantmäteriets arkiv.

Landsarkivet i Göteborg.

Landsarkivet i Härnösand. Lagfartsböcker. Lagfarts inskrivningsdomares i Flundre, Väne och Bjärke domsaga arkiv.

Strömlundsföreningens arkiv.

Samtal med:

Katleen Håkansson.

Daisy Graahn.

Båda damerna från Strömlundsföreningen samt boende i området.

Foton:

Hämtade från Trollhättans stads och Strömlundsföreningens brochyror över Strömlund, "Aberts lilla gröna" se litt förteckning.

Bilagor.

Nr 1: RiddarOrnen Vasa

Nr 2: Äldre karta över området

Nr 3: Rutnätskarta över Strömlund

Nr 4: Köpehandling

Nr 5: Ritningar, foton mm

Nr 6: Tomtkarta, Frigga

Nr 7: Lagfartsboken.

Bilaga 1.

Kommendörer o. riddare af Kungl. Vasaorden. [1696–1698]

- Waller, Justus Adalrik, grosshandl., RNO, f. 48; 07 *.
 Österberg, J., kammarrättssäde [122], f. 56; 07 *.
 Reinhold, August, direktör, RNO, f. 34; 07 *.
 Burman, Axel August, bankir, RNO, f. 68; 07 *.
 Hägg, Axel Herman, kopparstekare, RNO, LFrKA, f. 35; 07 *.
 Sten Dahl, M., överfältsintendent [529], f. 49; 07 *.
 Wijbrandt, O J F., överste [103], f. 56; 07 *.
 May, J. G., ff. överdirektör [112], f. 60; 07 *.
 Nauman, G., överläkare [975], f. 46; 07 *.
 Liberg, Louis Laurentius, brukssägare, RNO, f. 47; 07 *.
 Lamborg, C M., fördelnäslj. [316], f. 45; 07 *.
 Ström, C M., landskammaråre [735], f. 49; 07 *.
 Martin, B., direktör [851], f. 40; 07 *.
 Richter, F A E., förste intendent [126], f. 59; 07 *.
 Jonsson, O., fullmäktig i Riksbanken [207], f. 39; 07 *.
 Hammerström, A., byråchef [123], f. 58; 07 *.
 Tillberg, Knut Henning Robert, v.höfd., RNO, f. 60; 07 *.
 Jaklin-Dansfelt, H J. Bason, sek. [1584], f. 52; 07 *.
 Bær, G F E., överjagtmästare [1513], f. 48; 07 *.
 Hedensblad, P H., byrådirektör [102], f. 45; 07 *.
 [1697] *I andliga ständet.*
 Enander, A J., konsygnat [1160], f. 26; 97 *.
 Edström, G R., prot [1303], f. 36; 03 *.
 Landquist, C A E., kyrkoherd [1080], f. 43; 05 *.
 Reuter, G F., prot [1317], f. 27; 07 *.
 Sörensson, P., kontrprot [1252], f. 41; 07 *.
 [1698] **Riddare af första klassen.**
 Åbergius, A., kapten [472], f. 68; 97.
 Åbergius, Oscar Wilhelm, sjökapten, f. 42; 97.
 Åbramson, Axel Natanadi, grosshandlare, f. 55; 95.
 Adda, P A., f d. kapten [1666], f. 32; 92.
 Adler, B V., rektor [1404], f. 45; 88.
 Adler, Gustaf Wilhelm, f d. postmästare, f. 34; 90.
 Adler, L., rådman [807], f. 34; 97.
 Adrian, L P S., ff. rektor [1404], f. 46; 98.
 Åtzellius, C F A., apotekare [0884], f. 42; 98.
 Åtzellius, M R., kapten [3573], f. 62; 03.
 Ågardeh, S E G., intendent [530], f. 50; 99.
 Åhlborn Carl Anton, f d. kapten vid Väg o. Vattenbarken, f. 50; 98.
 von Ahlefeld, Detlev Ernst Wilhelm Fredrik, gods-
 ägare, f. 45; 91.
 Ahlén, A., lektor [1401], f. 44; 92.
 Åhlgren, Gustaf, civilingenjör, 94.
 Åhlin, L G., sekreterare [117], f. 50; 04.
 Åhner, K., läraradjunkt [1396], f. 45; 03.
 Åhlqvist, David, Sldr., f d. rektor, f. 37; 86.
 Åhrauf, Albert Julius, filkand., f d. läraradjunkt, f. 38; 97.
 Åhström, G A., borgmästare [858], f. 60; 06.
- Ahström, G I., konsul [310], f. 40; 06.
 Åhström, U J., stadsakvarie [785], f. 25; 06.
 Åhnstrand, David, f d. seminarieadjunkt, f. 41; 08.
 Åhrbom, P., v.konsul [317], f. 40; 03.
 Åhrenberg, Henrik Elié, grosshandl., i Göteborg, f. 35; 02.
 d'Ally, G A H., byrådir., f. 56; 07.
 Albert, Edvard Leopold, ingenjör, f. 46; 04.
 Alexandersson, C A., brukssägare [1583], f. 45; 87.
 Alexandersson, Niels Alexander, ingenjör, f. 60; 97.
 Allan, G L., maskindirektör [1018], f. 52; 99.
 Alm, Josef Hjalmar, grossb. i Stockholm, f. 65; 05.
 Alm, R O., läkare [905], f. 50; 95.
 Almgren, Carl Leonard, f d. förste landtm., f. 30; 89.
 Almgren, Carl Fredrik, medico, f d. prov.likare, f. 33; 92.
 Almgren, C G W., kronofogde [697], f. 58; 03.
 Almståf, Abel Nicolaus, ingenjör, f. 44; 85.
 Almqvist, Anders, f d. telegrafkommisarie, f. 88; 97.
 Almqvist, E B., professor [1354], f. 59; 80.
 Almqvist, August, brukssägare, f. 21; 94.
 Almqvist, Carl Ludvig, godsägare, f. 60; 01.
 Almqvist, Fridolf Fasou, fabriksläkare i St Peters-
 burg, f. 59; 01.
 Almqvist, K F G., godsägare [236], f. 63; 03.
 Almstädt, Oskar Magnus, f d. poteri, f. 38; 98.
 Åström, J A., telegrafdirektör [999], f. 57; 98.
 Åströmer, C J A J., frih., kanslerned [64], f. 44; 95.
 Althainz, F G., grosshandlare [1683], f. 45; 87.
 Åmlin, Olaf, godsägare, f. 29; 98.
 Åmlin, Sjunde, disponent vid Hultsfabhammar, f. 47; 06.
 Åminoff, Knut Axel, sjökapten, f. 48; 01.
 Åminoff, Ludvig Fredrik, v.höfd., f. 41; 03.
 Åminitzoff, T F C., reg.läkare [459], f. 47; 06.
 Åmnér, Frans, f d. kontrollör, f. 42; 00.
 Åncker, E G., kauarrås [220], f. 51; 99.
 Åncker, J A., navigationskōrsef. [611], f. 57; 05.
 Ånckers, N E., kommundör [567], f. 58; 88.
 Ånderberg, Axel Johan, arkitekt, LFrKA, f. 60; 98.
 Andersson, A J., kammarmusikns [1595], f. 45; 97.
 Andersson, A K., intendent [531], f. 58; 99.
 Andersson, Carl Magnus, Ed., tillförvaltare, f. 37; 91.
 Andersson, F L., stirkhusstari [819], f. 40; 92.
 Andersson, Gustaf Albert, civilingenjör, f. 47; 98.
 Andersson, Magnus Gustaf, f d. tillförvaltare, f. 41; 00.
 Andersson, Alfred, handlare, 94.
 Andersson, Anders, hemmansägare, f. 86; 97.
 Andersson, Axel Gustaf, v.höfd., f d. rådman, f. 53; 04.
 Andersson, Anders Johan, fabrikör i Malmö, 07.
 Andersson, Axel Leonard, dekoratör, kommissarie
 vid 1907 års utställn. i Lund, f. 67; 07.
 Andersson, A N., byggnämstare [1683], f. 51; 99.
 Andersson, Broz Johan Prithiot, ingenjör, f. 62; 02.
 Andersson, Carl Waldemar, f d. kronofogde, f. 40; 95.

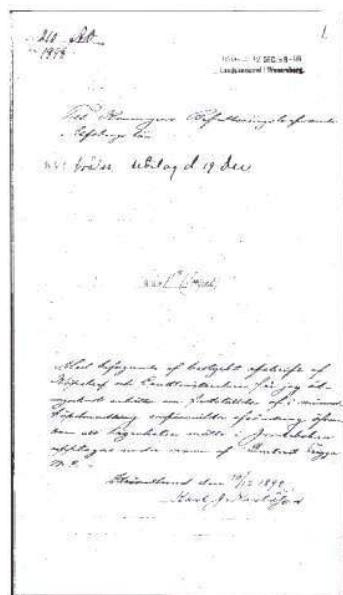
Anna Selstam
Högskolan Dalarna
Hi 1. Distans
VT 2011

Bil2.

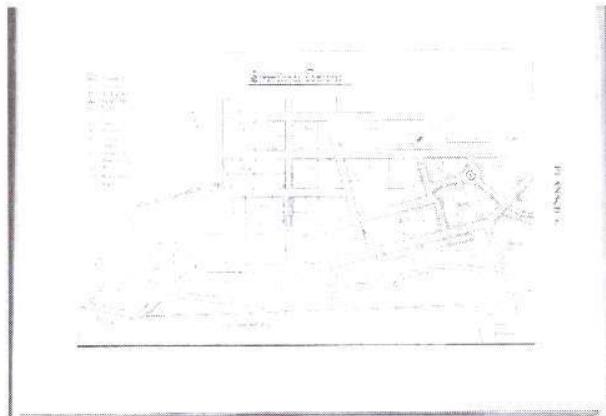

Bil3. Skickas sep. Alt se bil.5.

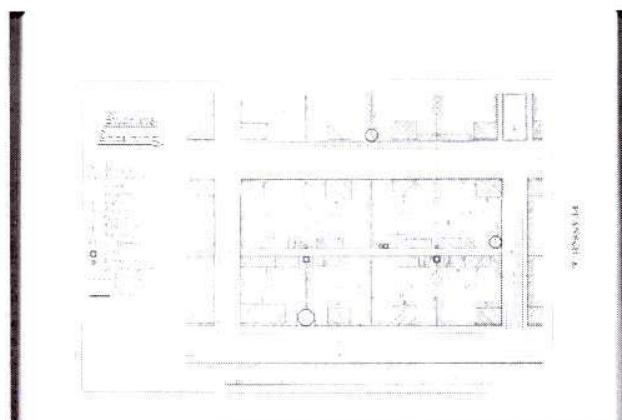
Bil4.

Anna Selstam
Högskolan Dalarna
Hi 1. Distans
VT 2011
Bilaga 5

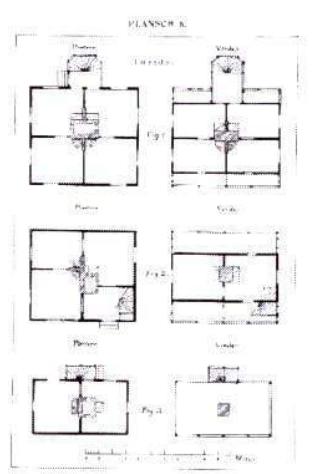

Ritning över "egnahems området" Strömlund.

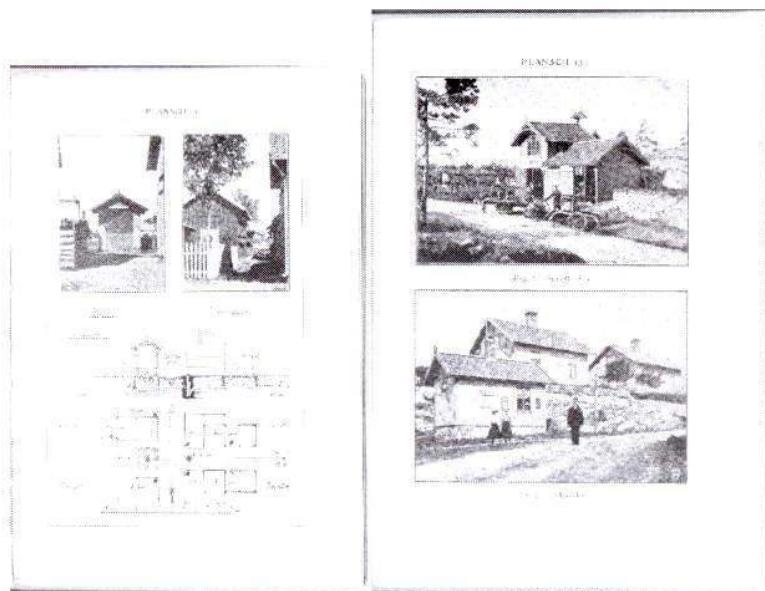

Ritning över kvarterets indelning med brunnar, husplacering etc.

Anna Selstam
Högskolan Dalarna
Hi 1. Distans
VT 2011

Ritningöverhusbyggnaderna.

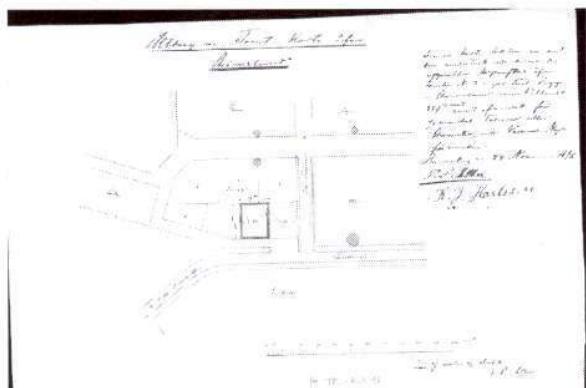
Ritningöver sophus och rensningsgränd.

Foton ovan: Sprutboden (brandstation)

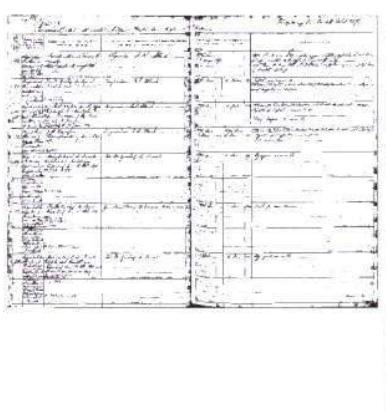
Nedan: Polisvakt

Anna Selstam
Högskolan Dalarna
Hi 1. Distans
VT 2011

Bil.6.

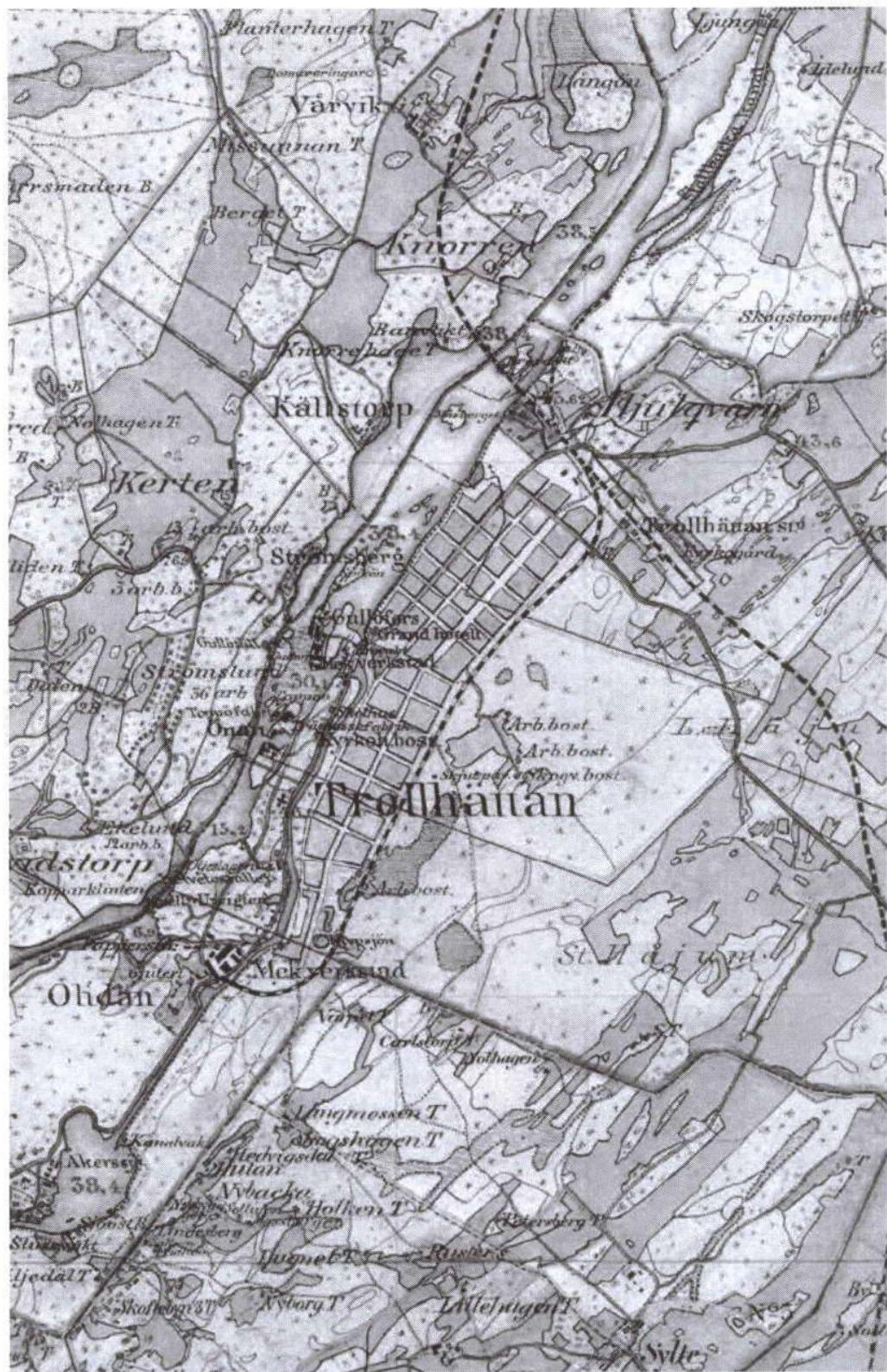

Bil.7

Kommendörer o. riddare af Kungl. Vasaorden. [1696--1698]

- Waller, Justus Adalrik, grosshandl., RNO, f. 48; 07°.
 Bolberg, J., kammarhövitsråd [122], f. 55; 07°.
 Reinhold, August, direktör, RNO, f. 34; 07°.
 Burman, Axel August, banker, RNO, f. 58; 07°.
 Häg, Axel Herman, kopparstickare, RNO, LFr KA, f. 35; 07°.
 Stendahl, M., överintendent [529], f. 49; 07°.
 Wijnbladh, O J F, overste [103], f. 46; 07°.
 May, J G, f. äverndirektör [112], f. 60; 07°.
 Kaufman, G., överläkare [975], f. 46; 07°.
 Löberg, Linus Laurentius, brukssägare, RNO, f. 47; 07°.
 Larberg, C M, fördeljask [336], f. 45; 07°.
 Ström, C M, landskunstnare [735], f. 49; 07°.
 Martin, B., direktör [851], f. 40; 07°.
 Richter, P A E, förste intendent [126], f. 59; 07°.
 Jansson, O, fullmäktig i Rikshanken [207], f. 39; 07°.
 Hammarström, A, byrånchef [123], f. 58; 07°.
 Tillberg, Knut Henning Robert, v.h.böf., RNO, f. 60; 07°.
 Juhlin-Dannfelt, H J Bison, sekr. [1584], f. 52; 07°.
 Baer, C F E, överjagtmästre [1513], f. 48; 07°.
 Hedenblad, P H, hyrädirektör [103], f. 45; 07°.
 [1697] *I andliga ständet.*
 Enander, A J, kontr.prest [1160], f. 28; 97°.
 Edström, G R, kapten [1309], f. 36; 03°.
 Landquist, C A E, kyrkoh. [1086], f. 43; 05°.
 Reuter, C F, prest [1317], f. 27; 07°.
 Sörensson, P, kontr.prest [1232], f. 41; 07°.
 [1698] *Riddare af första klassen.*
- Abenius, A, kapten [472], f. 68; 97.
 Almén, Oscar Wilhelm, sjökapt., f. 42; 97.
 Abramson, Axel Natanael, grosshandlare, f. 55; 95.
 Adde, P A, f. d. kapten [1666], f. 32; 92.
 Adler, B V, riktor [1464], f. 48; 97.
 Adler, Gustaf Wilhelm, f. d. postkunstn., f. 34; 90.
 Adler, L, riksdam [807], f. 54; 97.
 Adrian, L P S, f. riktor [1404], f. 46; 98.
 Afzelius, C F A, apotekar [988], f. 42; 98.
 Afzelius, M R, kapten [357], f. 64; 08.
 Agardh, S E G, intendent [530], f. 50; 99.
 Ahlborn, Carl Anton, f. d. kapten vid Väg- o. vattenbåtären, f. 55; 98.
 von Ahlfeldt, Detlev Ernst Wilhelm Fredrik, godse-agare, f. 45; 91.
 Ahlén, A, lektor [1401], f. 44; 92.
 Ahlgren, Gustaf, civilingenjör, 94.
 Ahm, L G, sekreterare [117], f. 50; 04.
 Ahner, K, läroadjunkt [1396], f. 45; 03.
 Ahnlund, David, fil.dr., f. d. rektor, f. 37; 86.
 Ahrlé, Albert Julius, flckand., f. d. läroadjunkt, f. 33; 97.
 Ahlstrand, G A, borgmästare [858], f. 60; 06.
- Ahlström, G L, konsul [310], f. 40; 00.
 Ahlström, U J, stadsaktuarie [785], f. 25; 06.
 Ahnlund, David, f. d. seminaradjunkt, f. 41; 03.
 Ahrbom, P, v.konsul [317], f. 40; 03.
 Ahrenburg, Henrik Eli, grosshandl. i Göteborg, f. 80; 02.
 d'Ally, G A H, byrådir. [107], f. 55; 07.
 Albert, Edward Leopold, ingenjör, f. 46; 04.
 Alexanderson, C A, brukssägare [1683], f. 45; 87.
 Alexanderson, Nils Alexander, ingenjör, f. 60; 07.
 Allen, G L, maskindirektör [1018], f. 52; 99.
 Alm, Josef Hyjalmar, grossh. i Stockholm, f. 50; 05.
 Alm, R O, läsläkare [965], f. 50; 95.
 Almgren, Carl Leonard, f. d. förste landtm., f. 30; 89.
 Almgren, Carl Fredrik, med.lic., f. d. prov.lakare, f. 33; 92.
 Almgren, C G W, kronofogde [697], f. 58; 03.
 Almidö, Abel Nicolaus, ingenjör, f. 44; 86.
 Almqvist, Anders, f. d. telegrafkommisarie, f. 88; 97.
 Almqvist, N B, professor [1354], f. 52; 80.
 Almqvist, August, brukssägare, f. 21; 94.
 Almqvist, Carl Ludvig, godssägare, f. 60; 01.
 Almqvist, Fridolf Eson, fabriksidkare i S:t Petersburg, f. 59; 01.
 Almqvist, K F G, godssägare [236], f. 63; 03.
 Almstedt, Oskar Magnus, f. d. notarie, f. 39; 98.
 Alström, J A, telegrafdirektör [999], f. 57; 98.
 Alströmer, C J A J, trh., kansliråd [64], f. 44; 95.
 Althainz, F G, grosshandlare [1683], f. 45; 87.
 Amilon, Olof, godssägare, f. 29; 98.
 Amilon, Sjölle, disponent vid Hallstatthammar, f. 47; 06.
 Aminoff, Knut Axel, sjökapt., f. 43; 01.
 Aminoff, Ludvig Freifrik, v.h.böf., f. 41; 03.
 Ammitzböll, I F C, reg.läkare [459], f. 47; 06.
 Annér, Frans, f. d. kontrollör, f. 42; 00.
 Ancker, E G, kaunerare [220], f. 51; 99.
 Ancker, J A, navigationskolförst. [611], f. 57; 05.
 Anckars, N E, kommandör [367], f. 58; 88.
 Andersson, Axel Johan, arkitekt, LFrKA, f. 60; 98.
 Andersson, A J, kammarmusikus [1595], f. 45; 97.
 Andersson, A R, intendent [531], f. 58; 99.
 Andersson, Carl Magnus, f. d. tillförvaltare, f. 37; 91.
 Andersen, F L, stärkhushusarie [819], f. 40; 92.
 Andersson, Gustaf Albert, civilingenjör, f. 47; 98.
 Andersson, Magnus Gustaf, f. d. tillförvaltare, f. 41; 00.
 Andersson, Alfred, handlaende, 94.
 Andersson, Anders, hemmavässare, f. 86; 97.
 Andersson, Axel Gustaf, v.h.böf., f. d. rådman, f. 53; 04.
 Andersson, Anders Johan, faktör i Malmö, 07.
 Andersson, Axel Leonard, doktorst., kommissarie vid 1907 års utställn. i Land, f. 67; 07.
 Andersson, A N, hyggmästare [1683], f. 51; 99.
 Andersson, Bror John Frithiof, ingenjör, f. 62; 02.
 Andersson, Carl Waldemar, f. d. kronofogde, f. 40; 98.

210 Adt
1898

bokm d. 12 DEC 98 till
Landskontoret i Wenersborg.

Till Konungens Befallsnings beförande
Uppsala län

n:o 1 fräse utlaga d 19 dec

R.Nr. 117 (Forged)

Med bifogande af bestyrkt afskrift af
Köpbrev och Landställningsbevis, får jag vid-
mjukast anhålla, om fastställelse af i nämnda
köphandling omnämnda förändring äfven
som att lägenheten måtte i Jordeboken
upptagas under namn af "Fastställd Trigga
N. F.

Öströmstund den 10/12 1898

Karl J Karlsson

Afskrifté

2.

Köpe-Kontrakt.

Till Herran Karl J. Karlsson

uppläter och försäljer jag härmed från min egande fastighet 16 matal Forsvad illa
Bränsbyg en å tomtkarta öfver samhället Strömslund med N:o 3 i qvarteret Ljunga

betecknad tomt, innehållande i areal 357 — kvadrat-
meter mot en köpeskilling af tre hundra femtio (350) Kronor och följande vilkor:

1:o. Tomten tillträdes i det skick den befinner sig snart köpeskillingen blifvit till fulla gulden;

2:o. Till förmån för stamhemmanet och derifrån afsöndrade lägenheter tillförbindes köparen
och framtidia egare af ifrågavarande tomt:

a) att vid tomtes bebyggande och vid anläggning af väg, gata, brunn eller afloppsledning
underkasta sig de inkränkningar och föreskrifter, som egaren till stamhemmanet kan med hänsyn till
samhället Strömslunds gemensamma bästa finna lämpligt stadga;

b) att anlägga, bekosta och i försvarligt skick underhålla angränsande å tomtkarta öfver
Strömslund utmärkta gata eller gator ävensom att delta i anläggning och underhåll af ej mindre
de afloppsledningar eller afloppsprunnar inem tomen, hvilka behövas, för genomförandet af ett
fullständigt för hela samhället Strömslund gemensamt afloppssystem, du åfven de vattenbrunnar, som
för samhällets behof kunna vara nödiga, enligt den plan dersör och de grunder med afseende på
fordelningen tomtinnehafvarne emellan af anläggnings- och underhållskostnaden som af egaren af stam-
hemmanet eller vederhörande myndighet bestämmas;

c) att tåla, det dräneringsrör, ledningar för vatten, gas eller elektrisk kraftöverföring dragas
genom eller öfver tomen eller tillkopplas der befintliga ledningar, ävensom att dräneringstrummor
och vattenbrunnar anläggas der sådant finnes nödigt;

d) att tillse, det ordning och snygghet är rådande å såväl tomen som angränsande gator,
och att ej mindre bereda fri väg å tomen för afhentning af gödsel och annat affall från såväl
ifrågavarande tomt som de andra tomter, hvilka med denna hafva gemensam afloppsprunn,
du åfven ställa sig till noggrann efterättelse de bestämmelser egaren af stamhemmanet för befrämjandet
af sundhet, realighet och ordning kan komma att föreskriva;

e) att efterleva den brandordning, som af vederhörande fastställes, och att efter de grunder,
som af egaren af stamhemmanet bestämmas, delta i jenite andra tomtinnehafvare i Strömslund, dels i kost-
naden för anskaffande och underhåll af till samhällets skyddande mot eldsara ertorderliga brandredskap och
dels i andra för eldsläckningsväsendet nödige utgifter. Sådan byggnad eller inrättning, som af
Brandstodsbolagen upptages såsom eldfarlig, får ej utan egarens af stamhemmanet tillstånd anläggas eller
bibeħallas; och

3.

f) att icke å tomtén idka eller idka låta handelsrörelse, värdshusrörelse, utskänkning af spiritoosa eller maltdrycker, charkuteri, slagteri eller annan för grannskapet störande rörelse.

3:o. Alla kostnader för afsöndringens fastställande af Konungens Befallningshatvande, stämpel till köphandlingen samt andra med köpets lagfarande förenade utgifter bestridas af köparen ensam.

Af detta kontrakt äro två lika lydande exemplar upprättade och utväxlade:

Strömsberg den 24 November 1898

E. C. Albert

Förestående köpekontrakt antages:

N. J. Karlsson

Bevittnas:

August Rust

A. R. Nordmark

Hedan den i förestående köpekontrakt betingade köpeställning trehundra femtio (350) kronor blifvit denne dag genom godkänt förskriftning, till fulls guld, afhändig jag mig och tillagnar köparen under full eganderätt här ofvan förmällda fastighet.

Strömsberg den 24 November 1898

E. C. Albert

Bevittnas: A Haard. A Th. Rinwall

Rätt afskrifvit, betyga.

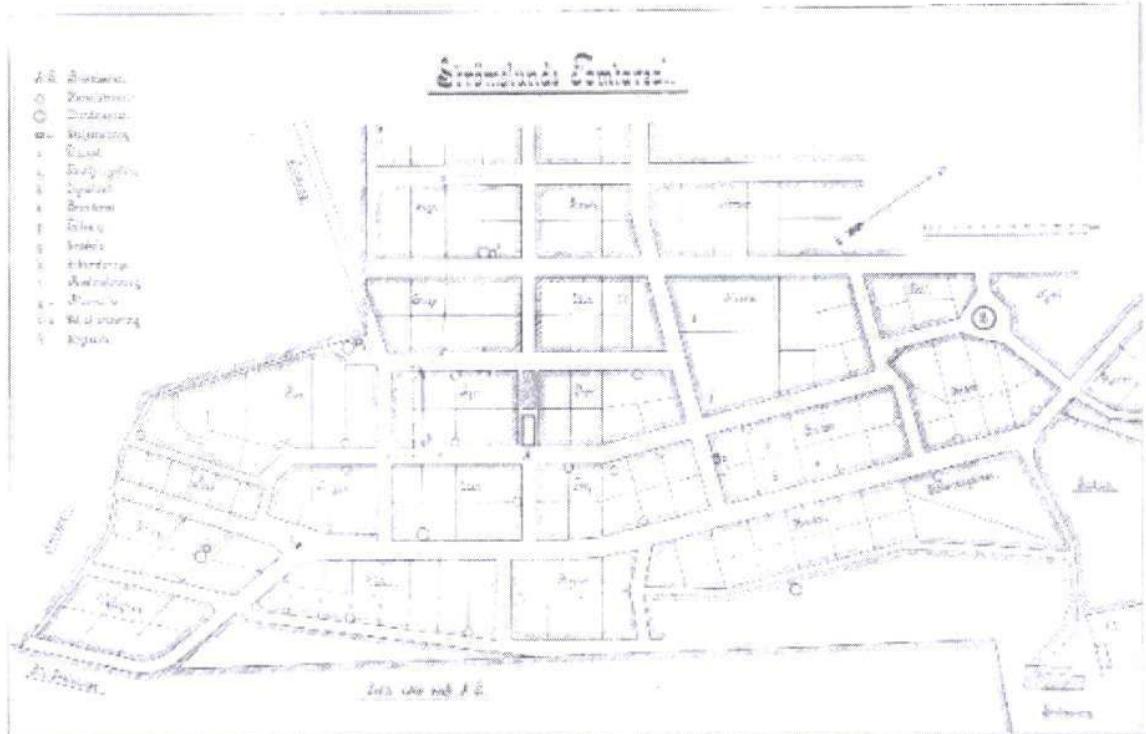
A. Th. Rinwall A. Haard

At enligt det af Fins lantmätaren J. E. Gyllen-
spets åren 1868 och 1869 upphävdats och af Dåne härad
Egodelningsrätte den 17 September 1870 fastställdes la-
ga skifte ½ mils försedd, kvarnatt. Störnsberg i
Västerviks stadsområde, Dåne härad af Elfs-
borgs län moshärad. 57,75,85 hektar ägnadens ett
en fram dötes hemman afson drar lägenhet,
benämnd Tomten N:o 3 i quartetträttrigga af
panthäuet Störnslunda, enligt det emellan Herr
ingenjör E. L. Albert och titaren Karl J. Karlsson
den 24 sista denna November upprättade köpa kontrakt
innehåller 357,99 arat metar, huvud. Lägenheten utgör
måttvis 1/167 af Störns hemmans arealet, varan på
begärna till havis meddeladt.

Oversbyg den 12 Decembris 1898.

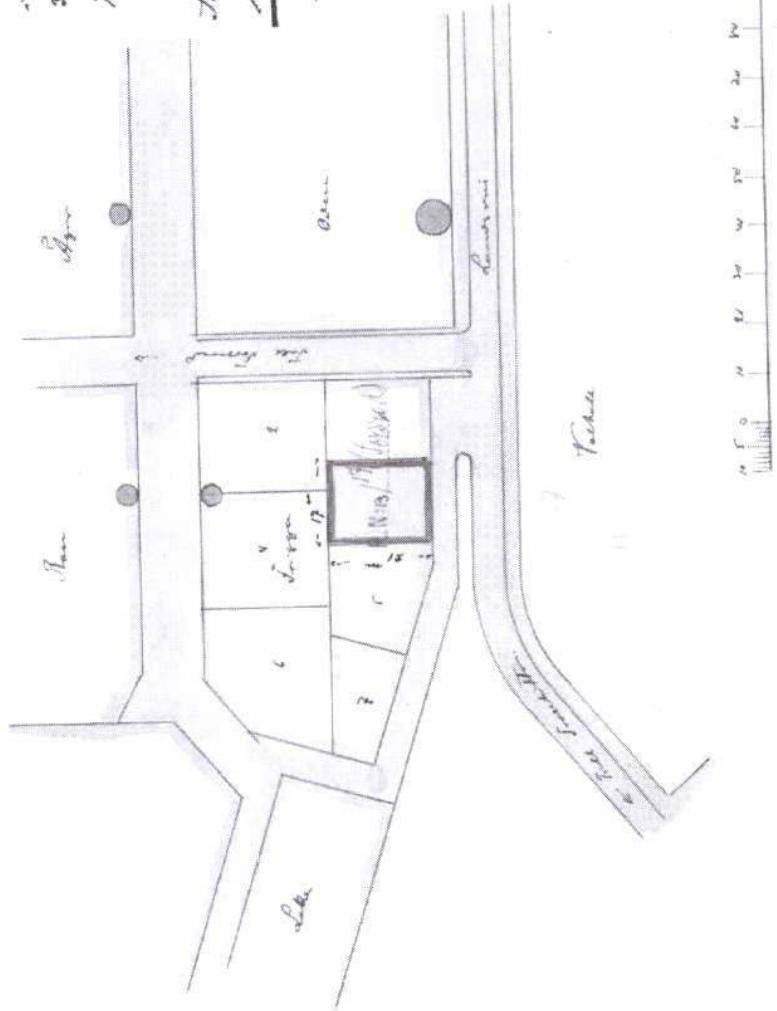
På ambetsch. sättnar

G. G. Skäman
Kommissions lantmätare

Atay or Tant - Karto's place

Chinslawn

drives back to an ice and
an unmarked one by
approach to property from
Tant St. & is located S.W.
of Chinslawn residence
357' west of front for
10 minute time after
boundary at N.W. corner
turns.
Surveyed on 24 Nov 1938
S. P. Miller

H. J. Harless

Drawn by
S. P. Miller

15-TRS-ANS/96

Dec 1999 - 2000

Erhaltung für Band II. Art. 125.

180g-
end

Dr. Wm. D. Hart, etc. would, however, have been better

180g -

Dr. Wm. D. Hart, etc. would, however, have been better

11

5-19
England
(London) St. — (Portsmouth) —

Mad 265

Chlorocellos / Ch. B. Schäffer, Berlin - Japhet

卷之三

Sept. 2nd - 1882.

1915-1922
Sister M. E. Hill

Foster & Miller Collection		Date	Day old hatched	Day old hatched last
Specimen No.	Description	Reared name: Date hatched live or dead	Reared in rearing cage	Incubation till hatching or hatched
37	Immature all adults, black spotted white	Brachysoma: June 19, 1979	Reared in rearing cage	Incubation till hatching or hatched
38	Larval instar 4th. 1st instar black brown spotted white	Brachysoma: June 19, 1979	Reared in rearing cage	Incubation till hatching or hatched
39	Larval instar 4th. 1st instar black brown spotted white	Brachysoma: June 19, 1979	Reared in rearing cage	Incubation till hatching or hatched
40	Immature black brown spotted white	Brachysoma: June 19, 1979	Reared in rearing cage	Incubation till hatching or hatched
41	Larval instar 4th. 1st instar black brown spotted white	Brachysoma: June 19, 1979	Reared in rearing cage	Incubation till hatching or hatched
42	Larval instar 4th. 1st instar black brown spotted white	Brachysoma: June 19, 1979	Reared in rearing cage	Incubation till hatching or hatched
43	Larval instar 4th. 1st instar black brown spotted white	Brachysoma: June 19, 1979	Reared in rearing cage	Incubation till hatching or hatched
44	Larval instar 4th. 1st instar black brown spotted white	Brachysoma: June 19, 1979	Reared in rearing cage	Incubation till hatching or hatched
45	Larval instar 4th. 1st instar black brown spotted white	Brachysoma: June 19, 1979	Reared in rearing cage	Incubation till hatching or hatched
46	Larval instar 4th. 1st instar black brown spotted white	Brachysoma: June 19, 1979	Reared in rearing cage	Incubation till hatching or hatched